

THEMA VERKENNING

Kinderen in de kerk

E.A. de Visser-Oostdijk

Eigenlijk is het nogal moeilijk om kerk te zijn in 'de eeuw van het kind.' Buiten de kerk is er alles aan gedaan om kinderen zo kindvriendelijk mogelijk in alles in te leiden. Geweldig veel spel materiaal is ontwikkeld. Kinderen kunnen altijd op een leuke manier beziggehouden worden. Ook het leren wordt veel aangenamer.

Er zijn massa's boeken over de kinderziel en we weten precies hoe we die ziel kunnen beschadigen. Veel gefrustreerde schrijvers hebben de computer gepakt om de lezers te laten weten hoezeer volwassenen hen in de kinderjaren verkeerd benaderd hebben.

En ondertussen worden we allemaal een beetje bang. Bang om dingen te doen die later blijken verkeerd uit te pakken. We durven nauwelijks nog te denken dat de wereld nog niet helemaal door kinderen begrepen hoeft te worden. Laat staan dat we hen zouden onderwerpen aan dingen die pas op volwassen leeftijd ten volle verstaan kunnen worden.

Maar in de kerk

Ook op het gebied van geloofsoopvoeding is er de laatste jaren geweldig veel gepubliceerd. Voor opvoeders en begeleiders, maar ook voor de kinderen zelf. Mooie boeken, video's en noem alle hulpmiddelen maar op. Allemaal ernstige pogingen om de kinderen te helpen groeien in de wereld van het geloven. Het is voor mij dan ook altijd verbazend, dat juist in een tijd waarin er zoveel op kinderlijk niveau geproduceerd wordt, er steeds meer moeite lijkt te komen met de erediensten. Je zou toch zeggen: zoveel gereformeerde scholen, verenigingen en organisaties: de kinderen zullen nu wel in staat zijn om de erediensten mee te maken. Zoveel mensen die zich over hen ontfermen, ze zullen nu wel kunnen begrijpen waarom het gaat.

Maar eigenlijk zien we het tegenovergestelde. Hoe meer kansen we hebben om de kinderen wegwijs te maken, hoe meer we ongelukkig lijken te worden met die eenvoudige eredienst.

We zoeken met elkaar ijverig naar nieuwe vormgevingen, want de tijden en de mensen zijn veranderd. We ontwerpen schema's met verschillen tussen oud en jong en komen tot de conclusie dat het allemaal anders moet. Of we verliezen de jeugd.

Zou dat waar zijn? Zien we diezelfde ontwikkelingen bijvoorbeeld ook bij de Gereformeerde Bond? Blijft de jeugd daar weg uit de nogal traditionele erediensten? Ik denk dat het tegendeel waar is. We horen zelfs dat de midweek-erediensten met lange, goede preken heel druk bezocht worden. Het is volgens mij ook niet zo dat hoe aantrekkelijker de vorm van de eredienst, hoe beter de Here vereerd wordt.

Een eredienst bijwonen en meebouwen, dat doe je met je hart. Dat leer je thuis, in gebed rondom de gezinstafel.

Ootmoedig aanwezig zijn bij de ontmoeting met de Here, dat adem je in tijdens de gesprekken in je ouderlijk huis.

Zouden we elkaar ook kunnen helpen door tegen elkaar te zeggen: in de eredienst gaat het om Hem. Niet om die mensen die daar komen vereren. Die twee uren per week zijn niet een manifestatie van wat wij allemaal kunnen. Het is het moment van ontmoeting van de Here met zijn volk, inclusief de kinderen.

Stil zijn voor God

Verliezen we dat aspect van stil worden voor God niet, als we zoveel mogelijk mensen inschakelen in dat uur en vooral veel variatie in aanbidding nastreven? Als het goed is, zijn we allemaal ingeschakeld. Door samen te bidden, te zingen en ootmoedig te luisteren, met de kerk van alle eeuwen.

Is het ook niet een klein beetje zó, dat we met al onze activiteiten niet meer toekomen aan het nadenken over onze waarachtige bekering tot de Here? Het kan toch zijn, dat we, passend in de stijl van vandaag, vooral gericht raken op dingen die gebeuren buiten ons, en steeds weer nieuwe impulsen nodig hebben voor we het gevoel hebben dat we iets beleven. Dat we geen raad meer weten met ons innerlijke zieleleven?

Het stil zijn voor God, inkeren tot jezelf, dat is een activiteit die kinderen van jongsaf ook zullen moeten leren. Thuis, van de ouders.

Zou het niet zo kunnen zijn dat we vooral gericht raken op het mooie, en ondertussen ons diepe gevoel van afhankelijkheid van de Here niet meer voeden? Ik weet het niet, het zijn maar vragen die opkomen als je over de vragen en de gesprekken rondom het thema kind en eredienst nadenkt.

Kijken naar de eredienst

Het kan een misleiding voor ons worden, als we naar de erediensten voor de Here beginnen te kijken met de ogen van hen die voor de rechten van het kind strijden. We kunnen met alle verhalen over kerkverlating in ons hoofd, beginnen te twijfelen aan de manier waarop de kerk in haar wekelijkse samenkomsten de Here vereert.

Het ongeloof kan zomaar toeslaan, als we tijdens een eredienst zitten na te denken over die dominee die daar zo z'n best doet om het Evangelie uit te leggen.

Het is noodzakelijk dat we bewust, met al onze aandacht, een eredienst meemaken. Als we daar zitten alsof we zitten te kijken naar een voorstelling, dan raken we niet betrokken in ons vernieuwingsproces. Bij elke eredienst lopen we de kans dat de Here ons aanraakt. Hetzij in het zingen, bidden of zeker ook in het eerbiedig luisteren. Dat is een houding die buiten de kerk niet begrepen wordt. Er is wel eens onderzoek gedaan onder jongeren naar de betekenis van het woord ootmoed. Bar weinigen wisten het woord inhoud te geven. Als dit onder ons ook het geval zou zijn, dan mankeert er iets aan ons die hen voorgegaan zijn op de weg naar de Here. We nemen de kinderen mee, omdat we dat aan de Here zelf beloofd hebben toen we hen voor de eerste keer in de kerk brachten. Wij als volwassenen gaan hen voor en proberen hen te helpen bij het ontwikkelen van fijnzinnigheid, waardoor ze de Here kunnen ontmoeten.

Een eredienst actief bijwonen is in de eerste plaats een zaak van je hart: buigen voor de God van je leven en zingend opgericht worden om Hem te prijzen.

Om wie gaat het dan in de samenkomsten van de gemeente? *Om de Here zelf*. En dat is in onze tijd een heel moeilijk uit te leggen principe. Want we komen, als we met ongelovige ogen kijken, niet altijd aan onze trekken. En zeker de kinderen niet. Wat begrijpen die er nou van?

Maar eigenlijk gaat het daar ook niet om, of wij wel aan onze trekken komen.

Iedereen is leerling

Het is heel belangrijk dat kinderen, en alle aanwezigen, begrijpen wat er in de kerkdienst gebeurt. Ook dat we allemaal de boodschap kunnen opnemen.

Als we Ezra 10 lezen bijvoorbeeld, zien we dat de Wet voor het hele volk, inclusief vrouwen en kinderen wordt voorgelezen. Prachtig, je ziet het gebeuren. Schriftgeleerden lopen rond om het gelezene aan de kinderen te verduidelijken. Dat was ook wel nodig. Al die nieuwe dingen die de mensen ontdekten toen men weer de Wet van de Here wilde gaan gehoorzamen, moesten geleerd worden. Kinderen en ouders, iedereen was leerling toen men weer begon samen te werken in de herbouw van het geschonden land.

Leren we nu hieruit dat ook wij tijdens een eredienst de kinderen apart moeten nemen om hen te onderwijzen? Maar de meesten zitten al op een gereformeerde school, waar men vijf dagen in de week kan uitleggen wat er bedoeld wordt met dit specifieke bijbelgedeelte. Zijn de ouders dan niet in staat om het aan de kinderen te verduidelijken? Ja, zij kunnen dat heel goed zelfs. Ze hebben al heel lang onderwijs gehad uit de Schriften. En het is zo goed voor de relatie tussen ouders en kinderen, als ouders de gelegenheden aangrijpen om hun kinderen zelf in te leiden in de regels van het Koninkrijk. Ouders die hun ervaring met de goedheid en de zorg van de Here zelf opgedaan hebben, mogen dit delen met hun kinderen. Lees in Psalm 78 wat daarvan de bedoeling is: 'zodat ook zij hun vertrouwen op God zouden stellen.'

Nee, dat hoeft niet speciaal tijdens de eredienst. Voor biddende ouders zijn er kansen genoeg. Al jong kunnen kinderen soms meer begrijpen dan wij denken. Vooral als je het hun persoonlijk uitlegt. Gelovige ouders zullen toch niets liever willen dan aan hun kinderen uitleggen Wie de Here is! En dat we, jammer genoeg, maar op één dag in de week de tijd nemen om Hem speciaal te gaan vereren. Samen met alle heiligen. Om het in oude vertrouwde termen te zeggen: we zijn het verbondsVOLK.

Je hebt er bewust kiezende ouders voor nodig om een concrete voorstelling te kunnen ontwikkelen bij de begrippen kerk, gemeente en eredienst. Ze moeten je met liefde meenemen en je voorlichten over het wonder van de Kerk. Ook ouders leren, als ze hun ogen open hebben, elke keer weer meer over de Here en zijn weg met zijn volk.

Aandacht

We komen als Volk bij elkaar voor de eredienst. Maar dat wil dan nog niet zeggen dat je dan dus geen speciale aandacht moet geven aan diegenen die daar gekomen zijn. Niet dat elke groep apart genoemd hoeft te worden. Dat zegt op zichzelf niets. Maar misschien is het goed om toch bij de voorbereiding van de liturgie ook kinderen in je gedachten te houden. Ieder kwam om te prijzen, dan is het goed om het voor ieder mogelijk te maken om dat ook te doen. Bij de keuze van psalmen en liederen is het gemakkelijk om verschil te maken. De liederen worden ook vaak mooier als ze in wisselzang gezongen worden, maar laat de kinderen niet speciaal op het podium komen optreden. Ook zij zingen voor de Here, en dat hoeft niet onder applaus. Zij kunnen vanaf hun plaats heel goed hun steentje bijdragen aan het verheerlijken van de Here. Het wordt zo gauw leuk en een show, maar het gaat om Hem die we met ons hart leren vereren.

Ook in de preek kan rekening gehouden worden met de jonge luisteraars. Al hoeft de dominee echt niet zijn best te doen om tijdens die preek alles voor kinderen te verduidelijken. Ze hebben hun dierbare ouders en onderwijzers. Maar een dominee moet zich er wel in bekwamen om tijdens de preek goed te vertellen en minstens één voorbeeld te zoeken dat door jongeren begrepen en onthouden kan worden.

Helpen bij het Wonder

Het is moeilijk om in een tijd waarin veel informatie wordt overgedragen door visuele hulpmiddelen, te helpen bij het ontstaan van geloofsinhouden. Het gaat meestal om abstracte zaken. Hoeveel mooie hulpmiddelen we ook hebben, het gaat er uiteindelijk toch om dat de kinderen Gods beloften geloven en persoonlijk aanvaarden. Dat wonder van de Heilige Geest, dat de Here in het leven van zijn kind wil doen, kunnen wij niet regelen.

Of toch? Zijn wij in staat om met al onze inspanningen een bijdrage te leveren aan geloofsontwikkeling? Groei? Heel ons denken over onze plaats en bijdrage aan de eredienst, zal gedragen moeten worden door ons voortdurend en ernstig gebed tot de Here. Hij neemt in genade verloren zondaars aan en brengt hen tot bekering en dankzegging. Moge het zo zijn dat onze erediensten daartoe geschikt bevonden worden.

Geprekspunten:

1. Wat is er waar aan de uitspraak dat elke uitleg op kinderlijk niveau een versimpeling is van de bijbelse boodschap?
2. Wat vindt u van de uitspraak: 'Omdat Gods beloften ook voor de kinderen gelden, mogen we hen niet uit de eredienst weghalen'?
3. 'Hoe meer aandacht we besteden aan de vormgeving, hoe meer we verwijderd raken van de inhoud.' Is deze uitspraak waar?
4. Ondanks de vele hulpmiddelen die we gebruiken, zullen we onze kinderen het geloof niet kunnen geven.
5. De eredienst is slechts één plek waar kinderen ingeschakeld zijn. Waar kunnen ze in de gemeente nog meer bijdragen tot de opbouw?